

DF Revy

04: Flinkeskoleprojekt med komplikationer – om forskningsportalen READ **07:** Fortællinger om forskning **10:** Vild med ordbøger **14:** Årsmøde og generalforsamling 2009 **17:** Mentoring – biblioteksfunktionen under forandring

DANMARKS FORSKNINGSBIBLIOTEKSFORENING – DF Revy 32. årgang nr. 5, august 2009

Redaktion

Naja Porsild (ansvarshavende)
ASB Bibliotek
Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
Tlf. 89 48 65 23
nap@asb.dk

Redaktionsudvalg

Bente Lope
Aalborg Universitetsbibliotek
bl@aub.aau.dk

Mai Aggerbeck
Via University College. Holstebro
MAI@viauc.dk

Gitte Behrens
Statsbiblioteket
gb@statsbiblioteket.dk

Simone Schipp von Branitz Nielsen
Psykologisk Bibliotek. KU
simone.nielsen@psy.ku.dk

DF sekretariatet

Hanne Dahl
Statsbiblioteket, Tangen 2
8200 Århus N
Tlf. 89 46 22 07
df@statsbiblioteket.dk

Abonnement 2008

Årsabonnement for ikke medlemmer 400 DKK,
plus porto.

Møddeløser om adresseændring og andet, der
vedrører ekspedition af DF Revy, bedes rettet til
DF sekretariatet

DF Revy	Deadline	Udkommer
Nr. 6	06. aug.	uge 37
Nr. 7	09. sept.	uge 43
Nr. 8	21. okt.	uge 49

Manuskripter sendes til redaktionens e-mail.

Annoncepriser 2008

1/1 side: 3800 DKK
1/2 side: 2100 DKK
2-sidet indstik, 4 farver: 3800 DKK

Priserne er excl. moms.
Gentagelsesrabat 15%. Ved indrykning i en hel
årgang gives 25% rabat.

Grafisk design og fotos

Hreinn Gudlaugsson
ASB Bibliotek
Handelshøjskolen, Aarhus Universitet
hrg@asb.dk

Tryk

Elbo Grafisk A/S
Oplag: 1100
ISSN 0106-0503
ISSN (online) 1901-1903

DF Revy kan downloades fra bladets hjemmeside
www.dfrevy.dk

- 04: Flinkeskoleprojekt med komplikationer**
**Når små biblioteker driver store projekter – skabelsen af
forskningsportalen READ**
Af Maia Lunn Vonsbæk og Gitte Lunde Jørgensen
- 07: Fortællinger om forskning**
Af Bodil Christensen
- 10: Vild med ordbøger**
En anmeldelse af den nye udgave af Ordbogen.com
Af Anne Lise Laursen, Birte Jørgensen og Bodil Martinsen
- 14: Årsmøde og generalforsamling 2009**
- 17: Mentoring – biblioteksfunktionen under forandring**
Af Karen Frederiksen og Mai Aggerbeck

Fra Redaktionen

Redaktøren takker af efter mere end 4 år med spændende udfordringer og indblik i mange nye fagområder. Det har været en fornøjelse, at så mange har bidraget med indlæg til bladet – både på opfordring og uopfordret – information fremmer forståelsen. At det indimellem har det været nødvendigt at takke nej på grund af for meget stof, vidner om informationslystne kolleger og fagfolk i branchen, men også om, at bladet har stor værdi som talerør og inspirationskilde. Det er jo enhver redaktørs ønskedrøm – så lad fortsat DF Revy være innovativ og grænseoverskridende for læserne.

Tak til redaktionsudvalget for massevis af inspiration til bladets indhold og opsøgende kontakt til potentielle skribenter. En særlig tak til bladets grafiker, Hreinn Gudlaugsson, for fantastisk inspirerende og kreativt samarbejde.

Også tak til mine ASB-kolleger, som har givet mig mange skulderklap, har haft stor forståelse for den til tider stressende tid omkring deadlines og har smilet enten forstående eller overbærende til mit evindelige spørgsmål: ”... har du lyst til at skrive om det til bladet?”

Bladets grafiske linje og layout fortsætter for de resterende 3 numre af denne årgang, men allerede fra næste nr. og frem til årsskiftet vil der være nye redaktionelle kræfter bag roret på DF Revy. Der er tale om DF Hovedbestyrelsesmedlem Christian Lauersen, som er uddannet Cand.scient.bibl. og ansat som informationsspecialist og trainee på Det Kongelige Bibliotek, samt Anders Vestergaard, der er uddannet Cand.scient.bibl. og ansat som trainee på DBC A/S.

Ved årsskiftet tiltræder bladets nye redaktør, René Steffensen, CBS og nye initiativer og linjer for indhold og grafisk layout vil uden tvivl vise sig allerede ved første nr. i 2010. At være redaktør for DF Revy kræver selvstændigt og systematisk arbejde, personligt kendskab til biblioteksverdenen – især forskningsbibliotekssektoren, men samtidig også både drive og journalistisk flair; kriterier der til fulde opfyldes hos den nye redaktør.

Held og lykke til både redaktør og redaktionsudvalg.

Naja Porsild

Flinkeskoleprojekt med komplikationer

Når små biblioteker driver store projekter – skabelsen af forskningsportalen READ

Af Maia Lunn Vonsbæk og Gitte Lunde Jørgensen

Et konsortium bestående af de fire arkitekt- og designskoler under Kulturministeriet – Kunstakademiets Arkitektskole, Arkitektskolen Aarhus, Danmarks Designskole og Designskolen Kolding har i samarbejde købt forskningsregistreringssystemet PURE og etableret forskningsportalen READ – Research in Architecture & Design med henblik på i fællesskab at dokumentere og udstille dansk forskning indenfor skolernes fagområder. Dette er beretningen om den lange og lærerige proces, der løb forud for åbningen af READ.

Maia Lunn Vonsbæk

Biblioteksleder.

Biblioteket Arkitektskolen Aarhus
maia.vonsbaek@aarch.dk

Gitte Lunde Jørgensen

Bibliotekar og READ projektleder.

Kunstakademiets Arkitektskoles Bibliotek
gitte.jorgensen@karch.dk

Baggrunden

Historien om READ tager sin begyndelse i 2006, hvor DEFF for at spare driftsomkostninger valgte at opsigte aftalen med en række mindre forskningsbiblioteker, der havde haft mulighed for gratis at registrere deres forskningspublicering direkte i Den Danske Forskningsdatabase (DDF).

Arkitektskolerne og Danmarks Designskole (DKDS) havde benyttet sig af denne løsning i en årrække. Løsningen var hverken særlig professionel eller elegant, men den var gratis og forholdsvis fleksibel og for institutioner som vores, der publicerer i omegnen af 100 publikationer hver på årsbasis, havde ordningen fungeret.

Opsigelsen fra DEFF i sommeren 2006 var derfor en overraskelse oven i købet med kort varsel. Muligheden for at indberette ville blive lukket i løbet af 5½ måned. Beskeden var, at nu måtte de mindre institutioner selv tage ansvar på området!

DEFF indbød i oktober 2006 institutionerne til en temadag, hvor det blev gjort klart, at hvis vi fortsat ville figurere i Den Danske Forskningsdatabase, havde vi 2 muligheder: indkøb af ORBIT eller PURE. DEFF ville støtte den enkelte institution med 25.000 kr. men ellers var vi på egne ben.

Idéen om et samarbejde mellem arkitekt- og designskolerne var allerede opstået på dette tids-

punkt. Et konsortium var uomgængeligt, hvis det skulle kunne forsvares at bruge mange ressourcer på at registrere så forholdsvis få publikationer. Samtidig var bibliotekerne vant til samarbejde igennem bl.a. kunstbibliotekernes fagportal ARKADE og vores respektive biblioteks- og forskningschefer så hurtigt idéen i et samarbejde, der samlede forskere, publicering og forskningsaktiviteter fra de danske arkitekt- og designskoler ét sted. I december 2006 afholdt vi derfor de første møder om ønsker og behov og enedes hurtigt om et fælles projekt, hvor udgangspunktet skulle være universiteternes valg både m.h.t. metadataformat og valg af forskningsregistreringssystemet PURE. Vejen var således banet for et projekt, der indebar et tættere samarbejde mellem de 4 institutioner end nogensinde før afprøvet.

Der blev udpeget en projektleder og vi startede arbejdet med at udarbejde en samarbejdsaftale.

Vi tog kontakt til Atira A/S, der forhandler PURE. Det skulle vise sig, at arbejdet med at få kontrakten i hus – fra start til underskrevet aftale – kom til at tage 21 måneder "... at ting tager tid", kommer nok ikke bag på nogen, men at der skulle gå så lang tid, havde vi absolut ikke regnet med.

Der skulle vise sig mange udfordringer på vejen – aktørerne kan kort opremses som:

- De 4 skoler (dvs. 4 x rektorer, administrationschefer, forskningschefer, biblioteker, IT-afdelinger)
- Atira
- AUB (hosting)
- DEFF
- Kulturministeriets Administrationscenter
- Rambøll Management
- Projektlederen og arbejdsgruppen

Kontraktfasen

DEFF listet konsortieløsningen, som en mulighed for små institutioner. Indtil da var PURE blevet indkøbt af enkeltinstitutioner, der ikke skulle tilpasse deres løsning til andre.

Det viste sig hurtigt, at der var problemer omkring kontraktkomplekset - det baserede sig ikke fuldstændigt på Statens standardkontrakt K01. Og dette lille fejltrin betød, at man åbnede dørene for uendelige muligheder for rettelser og tilføjelser. Det var vanskeligt, at gennemskue for ikke-jurister som os, hvad der burde medtages, hvad der burde udgå, hvad der skulle skrives om osv. og processen omkring kontraktunderskrift kom derfor i en periode til at forløbe som en velment udveksling – for hvor svært kunne det egentlig være...?

CITATER FRA FORSKERE ►

"Dejligt endelig at have et sted, hvor al ens aktivitet kan samles."

Cand.IT, ph.d. Erik Hansen-Hansen,
Forskningsadjunkt, Danmarks Designskole.

"Det er tilfredsstillende at kunne samle relevante informationer ét sted og efter en given norm – og systemet er velfungerende"

Arkitekt, Lektor, Steen Ejlers.
Kunstakademiets Arkitektskole.

"En database der nemt og effektivt kommunikerer den forskning, som ellers kan være udfordrende at få ud over rampen... Det er en tilfredsstillelse at kunne henvise til READ, når man som forelæser er ude af huset."

Arkitekt, ph.d. Louise Kjær Christoffersen.
Postdoc, Arkitektskolen Aarhus.

Undervejs viste der sig mange udfordringer, som PURE systemet ikke var gearet til; vi var et konsortium med fire organisationer og underorganisationer – det skulle vise sig, at det absolut ikke er det samme at etablere én PURE portal til ét universitet/én organisation, som det er at etablere én PURE portal til fire organisationer.

Men, forudsætningerne var *ikke* på plads, og da det gik op for os, tog vi kontakt til Kulturministeriets Administrationscenter, der bl.a. giver rådgivning på Kulturministeriets område. På dette tidspunkt var det blevet sommer 2007, og det blev næsten jul – afbrudt af ferie(r), sygdom, jobskifte mm., før centret kunne aflevere den endelige udgave af deres rådgivning.

Det er jo altid dejligt med rådgivning, men man søger typisk rådgivning, når man selv er forudsætningsløs. Så hvis man stilles overfor valget mellem A, B eller C med hver deres konsekvenser – også af teknisk karakter, så tager man sig indimellem i at ønske en mere håndfast rådgivning á la: ”Hvis jeg var dig, så ville jeg gøre...”. Vi kunne have ønsket, at der på den enkelte skole var en juridisk og IT-mæssig kapacitet med konkret indsigt og som på hensigtsmæssig vis havde kunnet understøtte denne type processer.

Efter vurdering følte man sig endnu ikke sikker på kontraktens endelige form og Rambøll Management blev kontaktet med henblik på at gennemgå komplekset og identificere de svage punkter. Nu var det blevet forår 2008. Desværre var der stadig ikke enighed i projektgruppen, om hvorvidt kontrakten var fuldstændig dækkende, særligt savnede man en grundigere gennemgang af de IT-mæssige forhold. Der blev derfor taget kontakt til Bo Öhrström i DEFF, der var stærkt medvirkende til, at kontrakten fik sin endelige form. Omsider, d. 1. september 2008, kunne vi underskrive kontrakten med Atira om anskaffelse og implementering af PURE. Senere på måneden underskrev vi aftale med AUB om hosting af PURE serveren.

Det havde været en lang proces – også for lang, og ind imellem kunne man stille sig selv spørgsmålet: ”Hvor blåstemplet skal noget være?”

I perioden med kontraktarbejdet gennemlevede vi også en fase med ”truslen” om at skulle i udbud med vores projekt. Først evt. EU udbud, dernæst et nationalt udbud. Til vores store lettelse landede administrationscentret dog på, at vi havde søgt om tilskud og var startet vores projekt før de nyeste udbudsregler var trådt i kraft, og vi kunne derfor fortsætte med forhandlingerne med Atira om PURE.

Fra PURE kontrakt til READ fødsel

Nu kom den del af arbejdet, som vi havde set frem til længe; implementeringen af PURE samt konvertering og tilretning af gamle DDF data. Det blev til fire måneders intensivt arbejde, heraf med én person på fuld tid – et tidsforbrug af en størrelsesorden, der ikke var estimeret med på forhånd.

Undervejs viste der sig mange udfordringer, som PURE systemet ikke var gearet til; vi var et konsortium med fire organisationer og underorganisationer – det skulle vise sig, at det absolut ikke er det samme at etablere én PURE portal til ét universitet/én organisation, som det er at etablere én PURE portal til fire organisationer.

Sigtet med READ var, at lokale data skulle samles i én fælles database samt fire delbaser. Hvordan burde det spille sammen – og hvordan kunne det reelt spille sammen?

Da det blev januar bar rugbrøds- og udviklingsarbejdet tydeligt frugt. Den 5. januar 2009 blev READ åbnet, dvs. at forskerne fik adgang til at opdatere deres data og d. 19. januar 2009 blev READ født – offentligheden fik adgang til www.re-ad.dk.

4 skoler = 1 READ

Det har naturligvis været nødvendigt at etablere en egentlig samarbejdsorganisation skolerne imellem, ligesom der blev indgået aftale om en økonomisk fordelingsnøgle til anskaffelse og drift af READ.

Der var også en del forhandlinger og beslutninger, der skulle tages for at ’ensrette’ formidlingen af de udstillede data i den offentlige portal. F.eks. skulle vi opnå enighed om de såkaldte Forsknings-/ekspertområder. Vi landede på 17 termer, der på samme tid skulle være transparente for lægmand, samtidig med at forskeren skulle kunne genkende sig selv og sin forskning i termerne. Det ville i sig selv have været en udfordring med én skole, men nu var vi fire med ikke entydige fag- og forskningsforståelser.

Alle mand og kvinder om bord ...?

På den enkelte skole var der mange interne drøftelser og PURE skulle ’sælges’ som en individuel ressource for den enkelte forsker udover det rapporterings- og ledelsesværktøj, som det også er og de eksisterende PURE portaler blev præsenteret, som eksempler på hvordan READ kunne komme til at se ud. Vi skulle sikre os, at de relevante dele af organisationen var med om bord – altså, at det ikke kun var en politisk beslutning og at der var bred opbakning til projektet.

Der var diskussioner om det interne workflow, om minimumsoplysninger, om valideringskriterier, om personprofiler, om formulering af forskningsområder osv.... Og det, der var skolespecifikke ønsker, skulle gøres alment for alle fire.

Som noget særligt for arkitektskolerne er en del af forskningen det såkaldte kunstneriske udviklingsarbejde – kunne det rummes indenfor det eksisterende metadataformat? Diskussionerne var mange.

Vores READ portal fik en meget genkendelig identitet, som efter vores mening tydeligt kommunikerer det budskab, som vi ønskede at fremhæve.

Pris for projektet: 552.500 kr.

Støtte fra DEFF (25.000 kr. pr institution).

I alt 100.000 kr.

READ konsortiet

Kunstakademiets Arkitektskole, Arkitektskolen Aarhus, Danmarks Designskole og Designskolen Kolding

Ressourcer i forbindelse med anskaffelse og implementering af PURE/READ, primært fra Arkitektskolerne; ¾ –1 årsværk (særligt efteråret 2008)

Projektleder

Gitte Lunde Jørgensen, Kunstakademiets Arkitektskoles Bibliotek

Hosting

AUB

Resultat

www.re-ad.dk

Undervejs...

I arbejdet med at udrulle projektet og skabe overblik over hvad der skulle til, stødte vi på udfordringer af generel karakter, som skulle have en konkret løsning. I det arbejde skulle man måske tro, at skolerne umiddelbart har alt til fælles – ministerium, fagområder osv., men sådan forholder det sig ikke altid...

- Der er varierende faglig selvforståelse
- Der er forskellig forskningsadministrativ definition i forhold til opgørelse af videnskabelige medarbejdere
- Drives man af forskellige formål/hensigter?

Biblioteker er vant til at samarbejde. I det komplekse af aktører, som historien om READ udgjorde, skulle det vises sig, at konsortiedeltagerne arbejdede og tænkte yderst forskelligt.

Design og kommunikation – hvor svært kan det være?

Som man måske kan forestille sig, er et portal-design til arkitekt- og designskoler ikke noget, der tages let på. For at være i sikre hænder bad vi Kommunikationsbureauet Bysted om at udforme et site og et logo, der skulle adskille sig tydeligt fra de enkelte skolars eksisterende grafiske identiteter. Biblioteksfolk er vant til at vægte usability og overskuelighed højt. Hertil kom at det var vigtigt for os at signalere seriøsitet (forskning) og noget æstetisk og moderne (arkitektur og design). Arbejdsgrundlaget var mange diskussioner om hvad, der skulle vises, og ikke mindst hvordan og vi lod os undervejs inspirere og afskrække af andres portaler.

Vores READ portal fik en meget genkendelig identitet, som efter vores mening tydeligt kommunikerer det budskab, som vi ønskede at fremhæve.

And now in English

For at optimere brugervenligheden valgte vi hurtigt at oversætte portalen til engelsk og gik i slutningen af marts 2009 i luften med den engelske version. Vi opfordrer løbende forskerne til at oversætte deres abstracts, emneord mm. til engelsk.

Hjælp!

Lokalt på skolerne blev der afholdt mange kurser for forskerne, i grupper og 1:1. Der er stor forskel på den enkeltes forudsætninger for at berige READ med data, så det er et yderst konkret arbejde for bibliotekerne at motivere og undervise i såvel inddatering som søgning i READ. Vi har derfor udarbejdet en omfattende brugervejledning.

I dag

På tre af de fire READ institutioner er det bibliotekerne, der i dag sidder som ansvarlige for den daglige drift af READ; dvs. Arkitektskolerne samt DKDS. På mange måder må det beskrives som en ønskværdig nøgleposition, der giver os en uvurderlig viden, om hvad forskerne beskæftiger sig med fra projektstart til publikation (i relation til almindelig biblioteksdrift), men det betyder også, at vi er centralt placeret i den enkelte forskers bevidsthed, når det handler om løbende synliggørelse af publicering og forskningsaktivitet i øvrigt. Endelig har det generelt givet masser af goodwill hos forskningschefer m.fl.

Selvom vi her 2½ år efter projektstart fortsat ikke er helt i mål med projektet, tillader vi os alligevel at have masser af fremtidsdrømme for READ. Foreløbig lægger vi an til, at READ bliver den samlede unikke indgang til dansk arkitektur- og designforskning. Vi forventer ganske meget fuldtækt med tiden og håber også at kunne tilpasse aktivitetsdelen af metadataformatet, så der også bliver plads til de mere praksisorienterede arkitekter og designere. Og så drømmer vi selvfølgelig om at tage specialemodulet i brug og dermed gøre READ til tegnestuernes (og alle andre interesseredes) indgang til fremtidens danske arkitekter og designere...

Konklusion

Vi har fået et forskningsværktøj og en offentlig portal, som vi er utrolig glade for. I løbet af projektet kunne det dog forekomme os, at 'udenomsværket' tog grotesk meget tid fra det egentlige slutprodukt. Det føltes til tider, som om vi skød gråspurve med kanoner; der var jo tale om et relativt lille projekt, hvor kompleksiteten ikke burde være mere omfattende end noget, der burde være prøvet før.

Set i bakspejlet kunne vi godt have drømt om mere hjælp fra DEFF tidligere i forløbet. Atira var "grønne", når det gjaldt konsortium kontrakter og det var vi selv sagt også. En DEFF gennemarbejdet standardaftale med Atira kunne have sparet os for umådelig mange timers arbejde med kontraktlæsning og forhandling med respektive institutioners interessenter... Timer som vi i stedet kunne have brugt lokalt på det, vi er bedst til.

FORDELE OG UDFORDRINGER

FORDELE

- Biblioteksfagligt/politisk – skabelsen af portal med unikt indhold indenfor arkitektur og design
- Sammenføring af forskellige institutionskulturer på trods af umiddelbart ensartede opgaver
- Masser af nyttig læring, udbygget netværk

UDFORDRINGER

- Konsortie 'debut' for ATIRA – undervurderet af os og DEFF
- Administrativt samarbejde mellem institutionerne fungerede ikke altid optimalt
- Hvem tager ansvar (for få eller for mange?) Det varierede fra emne eller sag til sag
- Identitetsforskelle institutionerne imellem

Fortællinger om forskning

Af Bodil Christensen

Kan en forsker blogge og samtidig bevare sin troværdighed? En retorisk analyse af tre forskerblogs viser, at forskerbloggere skaber helt nye forskningsfortællinger med fokus på processen og livet som forsker. Forskeren vil også formidle til det brede publikum, men er det det, han gør?

Bodil Christensen
Kommunikationsansvarlig
Danmarks Biblioteksskole
bc@db.dk

Hvorfor blogger forskere?

"Vi blogger primært, fordi det er community-opbyggende," fortæller en af de mest inkarnerede forskerbloggere i Danmark, Thomas Söderqvist, professor og chef for Medicinsk Museion på Københavns Universitet. På bloggen Biomedicine on Display blogges om nye bøger, udstillinger, call for papers eller kollegers forskningsprojekter, men altid med det som Thomas Söderqvist kalder den personlige twist, hvor forskeren giver sin mening til kende: "Det var interessant, men...".

Lisbeth Klastrup, der var én af de første bloggere i Danmark, fremhæver også bloggen som forskningsinstrument, den åbne notesbog, hvor virtuel vidensdeling og fælles hukommelse kan blive springbrættet til næste artikel. Hun har også personligt oplevet en nyttig "street credit" i blogosfæren, fordi bloggerne, der deltog i hendes undersøgelser kunne følge resultaterne på Klastrups egen blog.

"En forskerweblog er en weblog, der i sit indhold primært fokuserer på skribentens forskningsområde og forskningsinteresser... en forskerblog ville ikke være en blog, hvis man ikke også fik indsigt i den person, der står bag bloggen. Samtidig er dens fokus forskeren og forskningen, ikke det private og personlige liv." (Klastrup, 2005)

Men hvad er den generelle holdning blandt forskerbloggerne? I september 2008 gennemførte jeg en spørgeskemaundersøgelse blandt 36 forskerbloggere, hvor forskerne bl.a. blev spurgt om, hvad formålet var med deres blog. Ud fra svarene ses en tendens til, at de primært anvender bloggen som instrument til formidling og kommunikation og i mindre grad som del af en forskningsproces.

HVAD ER FORMÅLET MED FORSKERBLOGGEN?

Nødvendig for forskningsprocessen:	2 %
Dyrkelse af sociale relationer:	4 %
Samarbejde og videndeling med andre forskere:	5 %
Hjælp til at skabe og vedligeholde netværk med andre forskere:	8 %
Fungerer som åben notesbog i forskningsprocessen:	11 %
Mulighed for at udforske blogmediets muligheder:	11 %
Mulighed for at give personlig mening til kende i den offentlige debat:	12 %
Træning af kommunikative færdigheder:	17 %
Nem forskningsformidling til et bredt publikum:	22 %

Ifølge Klastrups status var der i januar 2009 27 individuelle forskerblogs og 9 gruppeblogs, så undersøgelsen må formodes at være repræsentativ for den relativt lille gruppe, der er tale om. Undersøgelsen viste også, at hovedparten er mænd (69 %), at de fleste er mellem 31 og 40 år (60%) og at en fjerdel af dem er ph.d.-studerende. Langt de fleste (78 %) har en solid erfaring med genren, og har blogget i mere end et år. Hertil kommer at 58 % angiver, at de har mere end 30 faste læsere på deres blog. Den etablerede forskerblogger, der her tegner sig, arbejder også grundigt med sine blogindlæg: 22 % bruger 3-5 timer om ugen, og 38 % 1-2 timer om ugen.

Hvilke områder repræsenteres på danske forskerblogs?

Samfundsfag:	17 %
Kommunikation/IT:	19 %
Naturvidenskab:	31 %
Humaniora:	33 %

Men hvad blogger forskerne om? Der er ikke ét område, der dominerer væsentligt, og hvis man ser nærmere på emnerne, dækker de bredt: Lige fra bibelforskning til behandling af småcellet lungekræft. Variationen i forskerblogs afspejler princippet om "the long tail", hvor selv det mest specialiserede emne må formodes på et eller andet tidspunkt at møde en interesseret læser. Men det er muligt at identificere en typologi blandt forskerblogs:

Ph.d.-bloggen skrives af en ph.d.-studerende, der inviterer os ind i sit studerekammer og tæt på forskningsprocessen, hvor nye idéer afprøves på bloggen sideløbende med personlige kommentarer om den til tider ensomme forskningsproces og de mange krav, der stilles til en ph.d.-studerende.

Ekspeditionsbloggen skrives af forskere, der tager ud i felten for at indsamle data og er som hovedregel skrevet af naturvidenskabelige forskere. De skriver rejsedagbøger om deres oplevelser med præcise optegnelser om prøver, måltagninger og observationer.

Denne artikel er skrevet med udgangspunkt i en diplomafhandling om blogs som forskningsformidling. En række nøglepersoner er interviewet om, hvorfor de blogger, og en gruppe forskere fra Danmarks Biblioteksskole har fulgt og kommenteret indlæggene. Afhandlingen indeholder også en spørgeskemaundersøgelse om danske forskerblogger fra september 2008 og en retorisk analyse af tre forskerblogs.

Læs mere på <http://blogs.db.dk/hvorfor>, der også indeholder links til de blogs, der omtales i artiklen.

Debatbloggen er især karakteriseret ved, at forskeren bruger bloggen som springbræt til at være aktiv samfundsdebattør og ud over sin egen forskning også bidrager med input til debat om selve forskningen.

Man kan også anskue de tre typer som repræsentanter for tre tilgange til forskerblogging. Ph.d.-bloggen har fokus på forskningsprocessen og work-in-progress, som der findes elementer af på alle forskerblogs. Ekspeditionsblogging kan være delelementer af en blog, hvis forskeren tager på rejse. Og lysten til at debattere og sætte sin forskning på spil i forhold til den aktuelle samfundsdebat er ligeledes i større eller mindre grad delelementer af mange forskerblogs.

Troværdig forskning fra stratosfæren

Men hvad med troværdigheden? Er det ikke useriøst, når en forsker blander sine objektive iagttagelser og akademiske diskussioner sammen med personlige kommentarer, der strengt taget ikke har noget at gøre med det, han forsker i? I stedet for at foretage endnu en undersøgelse – blandt forskerbloggerens faste læserskare – har jeg valgt en mere tekstnær tilgang og foretaget en retorisk analyse af henholdsvis en ph.d.-blog, en debatblog og en ekspeditionsblog. Analyserne er foretaget med udgangspunkt i teksternes formål, emne, kontekst, forløb, fremstillingsform, medium, genre, modtagere og afsendere – det såkaldte retoriske kompas. Resultaterne fra de tre analyser peger i sammen retning, men lad os først kigge nærmere på et eksempel fra Vestafrika.

Bloggen fra stratosfæren

Bloggen finder vi på "Videnskab.dk", hvor den introduceres på følgende måde:

"Et hold klimaforskere fra DMI mistænker tropiske tordenskyer for at være mekanismen bag øget vanddamp i stratosfæren - en medvirkende årsag til drivhuseffekten. I disse uger jager de med vejrballoner både skyer og forklaringer i Vestafrika."

Forskerne er på jagt efter viden, men afsenderen får skabt en forventning, der kun bliver halvvejs indfriet. Vi følger godt nok forskernes genvindigheder med at få vejrballonerne op at flyve og sikkert ned igen, men vi får kun sparsom information om resultaterne og deres eventuelle betydning for klimadebatten, så i den forstand har afsenderen – videnskab.dk - "oversolgt" bloggen, der i praksis handler allermest om, hvordan forskerne kan raffinere deres målemetoder og måleinstrumenter.

Forløbet indeholder derimod mange elementer af fortælling, og hvis vi inddrager aktantmodellen tegnes konturerne af følgende historie: Forskerne (historiens subjekter) ankommer til et eksotisk sted, mødes af en masse modstand (mangel på helium), men også af en række hjælpere, soldaterne fra Nigeria, der bjerger forskernes udstyr. Historien ender lykkeligt: ballonerne (objektet) kommer sikkert op og ned igen. De hyppige indlæg på bloggen vidner også om slægtskab med rejsedagbogen og er spækket med optegnelser over dagens vigtigste hændelser. Men det mest iøjnefaldende ved Bloggen fra stratosfæren er

billedbruget. Hvert blogindlæg akkompagneres af et foto, der viser forskerne "in action", når de for eksempel sætter balloner op kl. halv fire om morgenen. Billederne fortæller uafhængigt af teksten historien om, hvordan en forsker arbejder.

Indlæggene er relativt korte, det længste på 2120 enheder, og skrevet i en fortællende og let tilgængelig stil. Den fortællende stil brydes dog relativt ofte af fagudtryk, der ikke forklares nærmere. Bloggen er skrevet i 1. person flertal, som en understregning af team-spirit og holdpræstation. Hovedparten af indlæggene består af nøgterne fakta (med præcise angivelser af temperatur, klokkeslæt, helium mv.), men vi finder også mere stemningsprægede kommentarer:

"Meningen med dette eksperiment er at sammenholde partikeltætheden (som måles af backscatter-sonden) med vanddampindholdet, som måles med et avanceret (russisk) instrument. Hvis der er en øget forekomst af (is)-partikler samtidigt med en øget fugtighed i 17-20 kilometers højde, er det tegn på, at vandet er blevet løftet op i form af is. Det var en travl aften, så der er ingen billeder fra opsendelsen, men næste morgen så Nigerfloden så smuk ud. 2.09.08."

Forskerne blogger nøgternt om deres dagligdag, uden antydning af pral. Der blogges åbent om både fiaskoer og succeser på ekspeditionen – også om, hvad forskeren ikke ved. Stratosfærebloggeren er fyldt med eksempler, der viser os bloggerne som hele mennesker. De sveder, når de lodder antennekabler i varmen, én får stjålet sin mobiltelefon og alle spiser malariamedicin.

Den personlige fremstillingsform får ikke forskningen til at miste status. Den tillægger formidlingen en ekstra dimension, hvor forskeren på grund af blogformatet – og det er pointen – hele tiden er til stede og forankrer fortællingen i et personligt og kompetent ståsted, vi som læsere har stor tillid til. Forskerblogs appellerer både til modtagerens fornuft og følelser – og skaber en høj grad af troværdighed, netop fordi den personlige vinkel kobles på.

I AM A HARD BLOGGIN' SCIENTIST

I 2006 lancerede en gruppe tyske forskere et manifest for forskerbloggerne

MANIFEST VO.2

I believe that science is about freedom of speech.

I can identify myself with the science I do.

I am able to communicate my thoughts and ideas to the public.

I use a blog as a research tool. That means in particular, that I:

- express my thoughts,
- get in contact with others,
- have a sketch of my process online,
- get feedback and new ideas from others.

I trust myself.

I surf a lot and I read a lot.

I blog once in a day/week/month.

I give comments once in a day/week/month on other blogs.

I am self-aware and critical.

I refer to the people who done the work first.

I give love and respect to the people.

I blogkommentarerne er de altid venlige og imødekommende, og det medmenneskelige og humoristiske skinner også igennem, når de arbejder sammen med andre forskere i forsøget på at overvinde administrative barrierer.

Den retoriske analyse tegner et billede af den personlige fremstillingsform på forskerblogs, der veksler mellem faglig formidling på et højt niveau og personlige kommentarer, der bibringer forskningsformidlingen en ny dimension, nemlig formidling af livet som forsker og et kig ind i forskerens værksted. Forskerne skaber nye forskningsfortællinger, der ikke, som vi er vant til, har fokus på resultater, men på forskerens vej frem til resultaterne. Vi ved fra spørgeskemaundersøgelsen, at mange forskere blogger, fordi de vil formidle bredt, men i praksis viser det sig, at det i høj grad enten er fagfæller, (skole)elever, studerende eller et mere oplyst publikum, forskerne i realiteten kommunikerer til.

Til gengæld er forskernes egne fortællinger kendetegnet ved åbenhed, engagement og lysten til at kommunikere. Læseren oplever ved selvsyn, hvordan det er at være forsker. Forskerfortællingerne bliver metafortællinger, fortællinger om selve forskningen og dens præmisser.

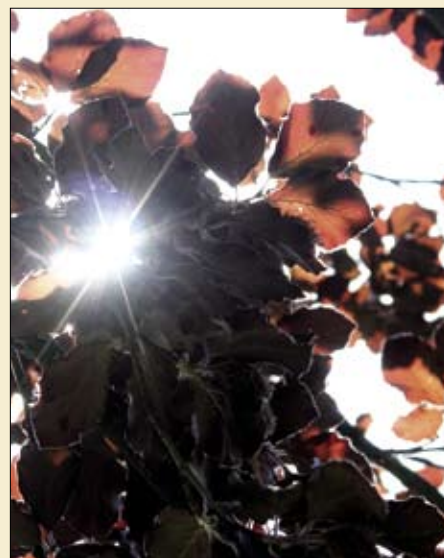
Forskerbloggerne viser til overmål, at de er kompetente. Deres karaktertræk vidner om entusiasme for deres fag, åbenhed om processen og lyst til at gå i dialog. Den personlige skrivestil løfter sløret for forskere, der både er engagerede i deres område og har lyst til at formidle. Forskerne kommunikerer nøgternt uden at oversælge deres resultater eller forfladige indholdet. Deres blogindlæg vidner om beskedenhed i forhold til stoffet, men samtidig også om humor og en udpræget grad af velvilje og imødekommenhed.

Den personlige fremstillingsform får ikke forskningen til at miste status. Den tillægger for-

midlingen en ekstra dimension, hvor forskeren på grund af blogformatet – og det er pointen – hele tiden er til stede og forankrer fortællingen i et personligt og kompetent ståsted, vi som læsere har stor tillid til. Forskerblogs appellerer både til modtagerens fornuft og følelser – og skaber en høj grad af troværdighed, netop fordi den personlige vinkel kobles på.

Slow food – stedet man tænker langsomt

”Blogs er så meget 2004”. Citatet skulle efter sigende stamme fra studerende på IT-universitetet og signalere, at blogs som socialt medie er udforsket tilstrækkeligt, og fokus nu er et andet sted – på Facebook og Twitter. Men spørgsmålet er, om det også gælder forskerne. Thomas Søderquist mener for eksempel ikke, man kan føre en intellektuel diskussion ved hjælp af 140 tegn – han har prøvet! Lisbeth Klastrup tror stadig på bloggernes styrke som det sted, hvor man kan ”tænke langsomt”. Og så hæfter hun sig i øvrigt ved, at Overskrift.dk’s tal viser, at mængden af feeds fra blogs ikke falder. Ph.d.-studerende Charles Seger, der forsker i folksonomier på Danmarks Biblioteksskole, har hver dag besøg på sin blog bl.a. fra ph.d.-studerende fra andre lande, og for ham er kernen ikke at formidle, men at blogge med ligemænd. Trine-Maria Kristensen, som er partner i firmaet Socialsquare og bl.a. har rådgivet forskerbloggerne på Københavns Universitet, mener, at forskerne i fremtiden ikke kan nøjes med at pleje deres publiceringsliste, de skal også dokumentere deres tilstedeværelse på nettet. På videnskab.dk gør man i dag fortsat flittigt brug af forskerblogs, og der er spændende læsning på både evolutionsbloggen og Hollywood-bloggen – tro mig!

Informationskompetence – nøglen til bedre vidensarbejde?

DEFF Nye Institutioner og VidenDanmark har indledt et samarbejde om praktisk udvikling af informationskompetencer. Projektet vil sigte imod en afdækning af behovet for og metoder til forbedring af medarbejdernes informationskompetencer i danske offentlige og private virksomheder. Formålet er at imødekomme de krav, der stilles til vidensarbejdet i dag.

DEFF Nye institutioner og VidenDanmark vil gerne i kontakt med virksomheder – private og offentlige, som kunne tænke sig at deltage i et sådant projekt.

For yderligere information, kontakt:

Mai Aggerbeck
DEFF Nye Institutioner
87 55 16 73

Bent Schou
VidenDanmark
www.videndanmark.dk

Vild med ordbøger

En anmeldelse af den nye udgave af Ordbogen.com

Af Anne Lise Laursen, Birte Jørgensen og Bodil Martinsen

Alle 3 forfattere er tilknyttet Institut for Sprog og Erhvervs kommunikation, Handelshøjskolen, Århus Universitet

Ordbogen.com, der kalder sig 'Danmarks største online ordbog', har fået nyt udseende, nye features og forbedret brugervenlighed, annonceres det på ordbogens startside. Umiddelbart lyder det som en god nyhed. Ved en gennemgang af ordbogen i marts 2009 var det overordnede indtryk et løst koncept, der gav sig udslag i en række tilfældige valg uden præg af leksikografisk tradition. Der var altså på det tidspunkt udpræget plads til forbedringer. Vi har set på nogle af ordbøgerne i den nye udgave.

Anne Lise Laursen
Lektor i spansk
all@asb.dk

Birte Jørgensen
Lektor i tysk
bjo@asb.dk

Bodil Martinsen
Lektor i fransk
brm@asb.dk

Det generelle indtryk

Udseendet er faktisk meget bedre nu. Enkelt-ordbøgerne er blevet placeret hver for sig, og de blå, grønne og røde farver, der i den tidligere udgave, der blev anmeldt i marts¹, anvendtes til oplysninger om ordets grammatik og betydning, er nu dæmpet. Den enkelte ordbogsartikel har derved fået et roligere udtryk og er blevet mere overskuelig. Samtidig er der som noget nyt navne på forfatterne.

De høje ambitioner fra den tidligere udgave fastholdes. Målgruppen defineres stadig som alt lige fra skoleelever over erhvervsdrivende til sprogeksperter, og der loves stadig dækning af både almene og fagsproglige områder. Derimod siges der intet om, hvilken anvendelse man har tænkt sig, ordbogen skal have – bortset fra, at den er til at slå op i.

Indholdsmæssigt er der i forhold til første udgave rettet et par bestemte fejl, som den forrige anmeldelse gjorde opmærksom på. Det er jo e-ordbogens absolutte force, at det kan lade sig gøre at rette og supplere overnight. Men de gennemgående svagheder ved Ordbogen.com er stadig iøjnefaldende.

Et af problemerne er den manglende stringens omkring fordeling af oplysningerne. Således indlogeres eksempelsætninger, ordforbindelser og sammensatte ord uden tilsyneladende logik forskellige steder i de enkelte ordbogsartikler. Et af de utallige eksempler på det kan ses under opslagsordet *betjent* i den engelske ordbog, hvor *havebetjent*, *jagtbetjent* står som opslagsord mellem ækvivalenterne, mens *lokalbetjent* er placeret under 'fraser'. Idiomer som fx *at have kronede dage* og *slå plat eller krone* (opslagsord *krone* i den engelske ordbog) placeres ligeledes uden tilsyneladende logik under 'oversættelse' eller 'fraser'.

Et andet gennemgående problem i den engelske ordbog er, at samtlige ordforbindelser, man har bestemt sig for skal være 'fraser', placeres under alle betydningsvarianter af et opslagsord. Således er fx alle 'fraser' under opslagsordet *bank* (fx *grine hele vejen hen i banken*) placeret først under *bank = pengeinstitut* og dernæst under *bank = tæsk*, og de ca. 40 'fraser' under opslagsordet *fejl* er placeret både under adjektivet *fejl (= forkert)* og under substantivet *fejl*. Det kan selvfølgelig være lidt lige meget, om der er uvedkommende oplysninger til de enkelte betydninger af ordet, men på den anden side er det støj, der i sidste instans kan bevirke, at brugeren kan komme til at scrolle rigtigt langt for at finde det, han søger.

En detalje omkring adresseringsproblematikken findes især i de franske og spanske ordbøger i forbindelse med sammensatte ækvivalenter eller ordforbindelser, hvor adresseringen ikke præciseres, jf. følgende eksempler fra den franske ordbog (opslagsord *afbryde*) og den spanske ordbog (opslagsord *forventning*)

afbryde en samtale » interrompre une conversation (bøjes uregelmæssigt)
svare til forventningerne » estar conforme a las expectativas *verbum*

Eksempel 1

Den lakoniske anvisning ('bøjes uregelmæssigt' og 'verbum') kan lede den uerfarne bruger (fx skoleeleven) på vildspor med hensyn til, hvad der egentligt refereres til.

Med hensyn til grammatiske kommentarer sætter ordbogen sig mellem to stole i et forsøg på at komme alle brugergrupper til gode. Det resulterer i en blanding af stilarter med form- eller symbolsprog i spidse parenteser og manuelt

tilføjede kommentarer i prosastil i runde parenteser. Et eksempel fra den dansk-tyske ordbog (opslagsord *konkurrence*) kan illustrere dette. Her er redaktøren blevet overivrig og udsætter en af uregelmæssighederne for både en spids og en rund parentes:

udskrive en konkurrence » einen Wettbewerb ausschreiben <ausschreibt, ausschrieb, ausgeschrieben> ("ausschreiben" er løst sammensat og bøjes uregelmæssigt) – Das Unternehmen hat einen Wettbewerb ausgeschrieben

Eksempel 2

De konstruerede eksempelsætninger er et andet ankepunkt. Generelt er den slags leksikografisk prosa uinspirerende og kan endda i værste fald virke decideret tåbelig. Ideelt kan der ligge en ekstra informationsværdi i en eksempelsætning i form af både sproglig og saglig eksplicitering. Men at illustrere det engelske opslagsord *IPO = børsintroduktion* med sætningen "*hvornår finder børsintroduktionen sted, spurgte manden,*" således som det er tilfældet i Ordbogen.com, er ikke en relevant kontekstualisering af den omhandlede term.

Styrken bag Ordbogen.com er et utroligt produktivt redaktionsteam. Mængden af indtastede ord er mildt sagt imponerende. Hvordan det kan lade sig gøre i løbet af få år at producere Danmarks største online ordbog, er et godt spørgsmål. Det kan delvis hænge sammen med den trade-off mellem kvalitet og kvantitet, der giver sig udtryk i manglende stringens på en lang række områder. Men en anden forklaring kunne være den omstændighed, at der i en række tilfælde er tale om et iøjnefaldende sammenfald mellem artiklerne i denne online ordbog og artiklerne i konkurrerende leksikografiske værker

betjent *substantiv* <-en, -e, -ene>

Oversættelser

policeman – Sometimes policemen have traffic duty

police officer – Police officers help maintain law and order

constable – It was the constable's first day on the job

officer – The officer will help you

(talesprog) **cop** – There is a cop standing on the corner

(talesprog) **copper** – My brother is a copper

havebetjent **keeper** » The keeper was in charge of the lawns

jagtbetjent **gamekeeper** » – Thanks to the gamekeeper there was enough game

betjent sb.

1. (politibetjent)

a. **policeman**
police officer

b. (kun engelsk)

constable

c. <uformelt>

copper

cop

d. (i tiltale)

• **constable**

• **officer**

2. (havebetjent)

keeper

3. (jagtbetjent)

gamekeeper

Eksempel 3: Sammenfaldende ækvivalentrække i to ordbøger (Ordbogen.com & konkurrerende ordbog)

– her eksemplificeret ved opslagsordet **betjent** i den dansk-engelske ordbog. Det spørgsmål må andre imidlertid tage sig af.

Kan ordbogen anvendes på vores studier?

For os som undervisere på Institut for Sprog og Erhvervs kommunikation på Handelshøjskolen i Århus, er det relevant at se på ordbogens anvendelighed til de brugersituationer, vi dagligt konfronteres med. Vores sprogstudierende er en brugergruppe, der nok befinder sig midt i det kontinuum, som Ordbogen.com's brugerprofil refererer til. De er ikke handelsskoleelever og ikke fageeksperter. Men de er i gang med en sproguddannelse. Vi bruger ordbøger til produktion af tekster på fremmedsprogene og til oversættelse mellem dansk og fremmedsprogene. Der foreligger på Ordbogen.com's hjemmeside allerede en anmeldelse af den engelske del af ordbogen. Så vi vil i det følgende fokusere på de tre sprog, vi til dagligt underviser i, nemlig spansk, tysk og fransk, og se på, om Danmarks største online ordbog er anvendelig for vores studier, der må siges at dække en stor portion af det sprogarbejde, der foregår i Danmark.

Vi vil foretage nogle konkrete opslag på ord fra det ordforråd, der optræder i de genrer, vi arbejder med og foretage en vurdering på basis heraf.

Den spanske ordbog

Et iøjnefaldende træk ved den spanske ordbog er de lange rækker af ækvivalenter, hvis betydningsangivelser – hvis de er med – ved nærmere øjesyn ikke holder vand.

Opslagsordet **forretning** i den spanske ordbog har fx 9 ækvivalenter, alle forsynet med betydningsadskillende angivelser, herunder:

1. (~handel) **comercio**
2. (~butik) **negocio**
3. (~transaktion) **transacción**
4. (~operation) **operación**

Eksempel 4

Problemet er her, at den prototypiske ækvivalent, når talen er om at handle eller gøre forretninger, er **negocio**, der ikke, som det anføres i ækvivalent nr. 2, er begrænset til butiksområdet. Ligeledes er det alt for snævert at postulere et 1:1 forhold mellem spanske *operación* og danske *operation* (ækvivalent nr. 4). Ord med latinske rødder har generelt en langt større og mere dagligdags anvendelsesflade på spansk end de tilsvarende danske. Det gælder således også her, at *operación* og – *transacción* for den sags skyld – på spansk har cirka samme anvendelsesområde som *negocio*.

Opslagsordet **konkurrence** har 6 ækvivalenter med betydningsadskillende angivelser, herunder:

1. (~styrkeprøve) **competición**
2. (~opposition) **oposición**
3. (~rivalitet) **rivalidad**
4. (~kompetence) **competencia**

Eksempel 5

Problemet er her, at den spanske ækvivalent til erhvervslivets *konkurrence* er ækvivalent nr. 4, nemlig **competencia**, hvilket man slet ikke bliver ledt på sporet af her.

De upræcise betydningsangivelser er et generelt træk for den dansk-spanske ordbog. En given ækvivalentrække ser i mange tilfælde ud til at have inspireret redaktøren til at vælge en dansk betydningsangivelse, der i formen ligner de pågældende ækvivalenter. I ovennævnte eksempel hører betydningsvariant (~kompetence) slet ikke hjemme under opslagsordet *konkurrence* og (~opposition) er vildledende som betydningsvariant for den spanske ækvivalent *oposición*, fordi denne ækvivalent – eller rettere flertalsformen *oposiciones* refererer specifikt til den konkurrence, der foregår som udvælgelseskriterium ved besættelse af offentlige stillinger. Den manglende præcision er generelt problematisk, fordi det ikke giver vores brugere mulighed for at træffe korrekte valg. Det kan medføre tidsrøvende diskussion i undervisningen, og underviseren har her bevisbyrden, fordi noget, der er fundet i

en ordbog, alt andet lige bliver betragtet som en autoritet.

Et andet generelt problem i den dansk-spanske del er, at der ved næsten samtlige opslagsord savnes kollokationer, dvs. verber eller adjektiver som opslagsordet hyppigt kombineres med, som fx **begå sig i konkurrencen**, **gøre forretninger med**, **øget omsætning** eller faste præpositionsforbindelser som *stige/falde med*, *ansætte til* etc. Kollokationerne er erfaringsmæssigt de elementer, der ofres flest søgninger på, når en god måltæst skal udformes på et professionelt plan, og dette må derfor siges at være en væsentlig mangel for vores brugere af ordbøger.

Den spansk-danske ordbog indeholder – i lighed med den danske-spanske i øvrigt – et imponerende antal opslagsord. I princippet kan der næsten ikke konstateres manglende opslagsord sammenlignet med kendte almensproglige ordbøger. Hvert enkelt opslagsord har ligeledes generelt mange ækvivalenter. De er – heldigvis, fristes man næsten til at sige – i den spanske del ofte uden betydningsangivelser, men da det er lettere for modersmålsbrugeren – her den danske – at træffe det rigtige valg i den konkrete kontekst, er det i princippet til at leve med. Dog mangler de fagsproglige ækvivalenter til brug for vores erhvervs kommunikation. Et eksempel på det er opslagsordet **cartera**.

Spansk-Dansk

cartera *substantiv* <-S>

Oversættelser

- ▶ **pung**
- ▶ **dokumentmappe**
- ▶ **ministerpost**
- ▶ (~latinamerikansk) **håndtaske**
- ▶ (om kvinde) **postmand**

Eksempel 6

Her er altså medtaget nogle almensproglige betydninger som *pung*, *dokumentmappe*, samt den kvindelige *postmand* (sic!!), mens relevante erhvervsrelaterede betydninger som *beholdning* (om fx ordrebeholdning) og *portefølje* ikke er med. Tilsvarende findes under opslagsordet **imagen** de danske ækvivalenter *billede* og *figur*, men ikke den for os relevante ækvivalent *image* (om fx virksomhedens image) og under opslagsordet **recuperación** findes fx de danske ækvivalenter *genoprettelse* og *genbrug* men ikke den for os makroøkonomisk relevante term *opsving*.

På det grammatiske område har redaktørerne åbenbart haft et par store udfordringer. For det første ser sætningskonstruktionerne ud til at volde problemer: Der er fundet deciderede kongruensfejl som i sætningsparret *”Totalmente me equivocó con el camarero | Jeg tog helt fejl af tjeneren”* (opslagsord *fejl*), hvor det spanske verbum fejlagtigt er anført i 3. person. For det andet angives uregelmæssige verber kun sporadisk. Fx er ækvivalenterne til **høre** og **føle**, nemlig hhv. *oír* og *sentir*, *tocar* og *tentar*, anført

komme af sted » fortkommen <fortkommt, fortkam, fortgekommen> (løst sammensat) – *Machen Sie, dass Sie fortkommen!*

komme an på » ankommen auf ("ankommen" bøjes uregelmæssigt og er løst sammensat, "auf" styrer akkusativ) – *Es kommt heute auf einen Versuch an*

komme an på nogen » abhängen von ("abhängen" bøjes uregelmæssigt og er løst sammensat, "von" styrer dativ) – *Ihre Zukunft hing von ihm ab*

Eksempel 7

som uregelmæssige, mens de uregelmæssige ækvivalenter under opslagsordet *se*, nemlig *ver*, *salir* og *parecer* ikke er det. Dette er en tendens, der naturligvis gør oplysninger i denne kategori upålidelige.

Den tyske ordbog

En af de ting, der springer i øjnene ved den tyske ordbog, er de mange grammatiske kommentarer. Det tyske sprogsystem har mange grammatiske facetter, og det er smukt, at de er med i så rigt mål her. Desværre kommer de på grund af de mange og lange parentetiske kommentarer ofte til at dominere ordbogsartiklen, så ækvivalenten indimellem simpelthen fortaber sig. Det kan illustreres ved et udsnit fra det tyske opslagsord *komme* (se eks. 7).

Ordforbindingerne med *komme* fortsætter over en 2-3 skærbilleder. For at tage højde for artikler, hvor redaktørerne har så meget på hjerte, kunne det være en god idé enten at holde sig til de grammatiske symbolformer eller i hvert fald afkorte kommentarerne. Ovenstående virker ude af proportioner. De grammatiske kommentarer går derudover let hen og bliver inkonsekvente i sådan en svada. Som det fremgår af det korte udsnit af *komme*-artiklen, er uregelmæssighederne somme tider vist og somme tider blot kommenteret i parentes. Både for den ukyndige og den semi-kyndige bruger virker dette uigenkendskabeligt. Et detaljeret koncept for redaktørerne eller en brugervejledning til brugerne kunne afhjælpe denne uklarhed. De løst sammensatte verber udmærker sig i øvrigt ved eksplicit at anføre ledsætningsformen ex. <fortkam>, som ikke viser, at verbet er løst sammensat. Det kunne måske vildlede vores brugere, der er vant til at se <kam fort> i bøjningsmønstre til denne type verber i flere af de ordbøger, de anvender i undervisningen.

Ordbogens håndtering af pronominer er et andet punkt, der godt kunne trænge til en afklaring. Det kan illustreres ved opslagsordet *dem* (eks. 8).

Intentionen har helt sikkert været den udmærkede at informere om kasusrelationerne omkring pronominet *de*. Men det virker malplaceret under det bøjede pronomen *dem*. *Sie/sie* (*i nominativ*) kan jo ikke betyde *Dem/dem*, og den tyske sætning kan tilsvarende ikke oversættes med **det vil sige, at Dem ikke har gjort det*. Det er også uklart, hvorfor dativformerne er angivet som *Ihr* (forkert), når eksempelsætningen viser den rigtige form *Ihnen*. Det kan være ganske traumatiserende at forsøge at gennemskue systemet især for den ukyndige, men også for den semi-kyndige sprogbruger.

Et rigtigt positivt grammatisk træk er, at det er muligt at søge på tyske uregelmæssige former som *ging*, *empfahl*, *lieft*, *kaufte*. Her kommer man i alle tilfældene direkte til ordbogsartiklerne med de pågældende verbers infinitivform..

Med hensyn til opslagsord og ækvivalenter er de tyske ordbøger i begge retninger velforsynede. Men de har ikke nødvendigvis den erhvervs-sproglige vinkel. Opslagsord som *omladning*, *luftfragtbrev*, *speditørerklæring*, etc. mangler. De erhvervsrelaterede ækvivalenter er sporadisk områdemarkeret med (*handel*), således at det kan være svært at indkredse de handelsfaglige udtryk og synonymer. For eksempel fremgår det ikke under opslagsordet *ordre*, at *Auftrag* og *Bestellung* er synonymer i den merkantile terminologi. Herudover mangler en del af de helt centrale merkantile ordforbindinger, som fx *afsende med* (*skib/bil*), *ordre på*, *tilbud på*, *afgive ordre*, *afgive tilbud*, *handle med/hos nogen*, *købe noget hos nogen etc.*

Eksemplersætningerne er ikke altid særligt velvalgte. Undertiden ser det faktisk ud til, at en tilfældig sætning er knyttet til en given ækvivalent uden tanke for betydningsnuancen i det konkrete tilfælde. Under opslagsordet *Umsetzung* finder vi således ækvivalenten *omsætning* i betydningen *omdannelse*, hvortil er knyttet sætningen "Vi havde en flot omsætning sidste år".

Generelt ser det ikke ud til, at der er sammenhæng mellem de to sprogretninger. Ækvivalenter og opslagsord hænger ikke sammen. Et godt eksempel er *bruttonationalprodukt*, hvis ækvivalent i den dansk-tyske anføres som *Bruttonationalprodukt* (forkortelse BNP). Ækvivalenten findes ikke som opslagsord i den modsatte version, og det er faktisk meget heldigt. Den er nemlig forkert. Derimod findes det korrekte opslagsord og den korrekte kombination i den tysk-danske, nemlig *Bruttoinlandsprodukt* som opslagsord og *bruttonationalprodukt* som ækvivalent. Her kunne en form for videndeling have været relevant. Det samme gælder *Baugewerbe*, der er oversat til *byggeindustri*, som burde være *bygge- og anlægssektor*, mens *byggeindustri* i den dansk-tyske sektion er oversat korrekt til *Bauindustrie*

Undertiden er de to tyske redaktører næsten enige både i positiv og negativ forstand. Det gælder fx problematikken omkring regnskabs-terminen *balance*. Her tilbydes som ækvivalent til den tyske term *Bilanz* både *balance* (korrekt) og *driftsregnskab* (forkert) – og *driftsregnskab* anføres som *Bilanz* (forkert) og *Gewinn- und Verlustrechnung* (korrekt). Til gengæld findes *Gewinn- und Verlustrechnung* ikke som opslagsord i den tysk-danske. Men måske er man bare ikke nået længere. Det er der andet i selectionen af opslagsord, der tyder på. Således findes fx opslagsordet *anlægsaktiv* men ikke *omsætningsaktiv*, *finanspolitik* men ikke *pengepolitik*. Der er ingen konsekvens her.

Når vi nærmer os den mere hard-core terminologi, som den tyske ordbog gerne vil dække, leder vi forgæves efter termer. Fx mangler opslagsordene *pengemarked*, *kapitalmarked*, *pengemængde*, *markedsoperation*, *valutapolitik*, *valutareserve*. Også ækvivalenterne er sparsomme, når vi taler hard-core terminologi. Således mangler til opslagsordet *obligation* mindst tre specifikke ækvivalenter.

Den franske ordbog

Et meget iøjnefaldende træk ved den franske ordbog er den lange – til tider meget lange – række af ækvivalenter, der anføres under de fleste opslagsord, og som i mange tilfælde er uden betydningsadskillende angivelser. Som ved de andre ordbøger loves det ellers i omtalen af den franske, at "redaktørerne tilføjer forklaringer, hvor det er nødvendigt, så forskellene mellem de forskellige oversættelser fremgår tydeligt". Tilsyneladende er det imidlertid meget ofte ikke blevet anset for nødvendigt at supplere med betydningsadskillende angivelser – og det gælder både oversættelserne i den fransk-danske (se fx *augmentation*, *arrangement*, *concurrence*

Dansk-Tysk

dem pronomener

Oversættelser

- ▶ *sie* (*i nominativ*) – *Also haben sie es getan?*
- ▶ *sie* (*i accusativ*) – *Wir besiegten sie im entscheidenden Spiel!*
- ▶ *Ihrer* (*i genitiv*) – *Wir gedachten Ihrer*
- ▶ *Ihr* (*i dativ*) – *Wir gaben Ihnen wichtige informationen*
- ▶ *Sie* (*i normativ høflig tiltale*) – *Das heißt dass Sie es nicht getan haben?*
- ▶ *Sie* (*i accusativ høflig tiltale*) – *Was werden Sie tun, wenn wir Sie überbieten*
- ▶ *Ihrer* (*i genitiv høflig tiltale*) – *Ihre Kollegen bedurften Ihrer eigentlich*
- ▶ *Ihr* (*i dativ høflig tiltale*) – *Jetzt geben wir Ihnen eine letzte Chance*

Eksempel 8

og *négoce*) og i den dansk-franske del (se fx *skabe, indføre og forretning*). Til belysning af det problem, brugeren herved stilles overfor, vil vi se nærmere på **forretning**:

Opslagsordet **forretning** har 14 ækvivalenter, nemlig *commerce, occupation, affaire, firme, marché, maison de commerce, négoce, tâche, besogne, magasin, entreprise commerciale, vente, opération, transaction*. Der er ingen betydningsadskillende angivelser, og der er ingen eksemplarsætninger, som ellers ideelt set kunne have givet en idé om betydningsforskelle. Der er kun en lang række ord. Samtidig er de 14 ækvivalenter opstillet i én stor uorden, således at forstå, at opstillingen ikke følger en logisk semantisk opstilling, hvor beslægtede betydningsvarianter er placeret sammen. Brugeren hjælpes således ikke engang indirekte på vej, ved at ord med samme betydningsindhold samles, hvilket for eksempel kunne være: *opération, transaction* og *affaire* (= den enkelte forretning, køb/salg), eller *firme, maison de commerce* og *entreprise commerciale* (= firma). Samtidig kan man undre sig over, hvorfor et oversættelsesforslag som *boutique* (= butik/lille forretning) ikke er medtaget, medens til gengæld ord som *occupation, tâche* og *besogne* figurerer som oversættelsesforslag, skønt det er vanskeligt at gennemskue, hvilken betydningsvariant de repræsenterer. Slår man op i den fransk-danske del af Ordbogen.com under disse tre ord, gives der da heller ingen af de tre steder *forretning* som oversættelsesforslag.

Der signaleres også stort set frit valg på alle hylder under opslagsordet **betale**, hvor der kun ved ét af de 7 oversættelsesforslag tilføjes en parentes med en betydningsadskillende angivelse.

Dansk-Fransk

betale *verbum* <-r, betale, betalt>

Oversættelser

- ▶ payer
- ▶ acquitter
- ▶ régler
- ▶ (*indbetale*) verser
- ▶ s'acquitter de
- ▶ solder
- ▶ liquider

Eksempel 9

Herudover er der ingen hjælp at hente til valg af den korrekte oversættelse i en given kontekst.

Prøver man at hente hjælp ved at gå ind under opslagsordet **betaling** – som vores ordbogsvante brugere måske ville gøre – bliver man måske nok lidt klogere på nogle punkter, men til gengæld forvirret på andre (se eksempel 10). Godt nok er der her betydningsadskillende angivelser, men angivelserne er upræcise og siger fx ikke noget om forskellen på *rétribution* og *rémunération* eller om, hvorvidt fx *paiement* og *remboursement* ikke bruges inden for handel.

Ved andre ord er betydnings- eller områdeangivelserne direkte misvisende til fejlagtige. Det

Dansk-Fransk

betaling *substantiv* <-en, -er, -erne>

Oversættelser

- ▶ paiement_m
- ▶ [*Handel*] acquittement_m
- ▶ [*Handel*] règlement_m
- ▶ *betaling af gæld* » liquidation_m
- ▶ *tilbagebetaling* » remboursement_m
- ▶ *indbetaling* » versement_m
- ▶ *indbetaling* » libération_f
- ▶ (*godtgørelse*) rétribution_f
- ▶ (*godtgørelse*) rémunération_f
- ▶ (*løn*) paye_f
- ▶ *betaling af gæld* » [*Jura*] extinction_f
- ▶ [*Jura*] solution_f
- ▶ [*Pris*] prix_m

Eksempel 10

gælder fx under opslagsordet **måle**, hvor et af de 14 oversættelsesforslag *doser* er forsynet med områdemarkeringen [*Kemi*], hvilket er alt for snævert – mens *titrer* har en betydningsangivelse (styrke, stofindhold), men rent faktisk i den anførte betydning kun anvendes inden for kemi, hvilket ikke fremgår. Et eksempel på en direkte fejlagtig markering findes under **appellere**, hvor der ved oversættelsesforslaget *en appeler à* anføres [*Jura*] (om en dom). Verbet betyder *appellere til én/noget* og kan ikke bruges i den anførte betydning.

Problemet med manglende eller upræcise betydningsadskillende angivelser kunne have været afhjulpet ved større – og bedre – brug af eksemplarsætninger. Det viser sig nemlig, at der kun i få tilfælde er anført eksemplarsætninger, og at mange af de sætninger, der er, ofte kan karakteriseres som intetsigende, fx under opslagsordet **møde**: "*hier ils ont eu une entrevue exceptionnelle | i går holdt de et særligt møde*", uidiomatisk, fx igen under **møde**: "*il y aura une comparution du journaliste qui [...] | journalisten, som [...], skal give møde i retten*" (korrekt: le journaliste qui [...] va comparaître) og/eller kunstige, fx under **samtale**: "*Elle causait avec le premier venu | Hun samtalede med den første den bedste*", for ikke at tale om eksemplarsætninger, der slet ikke har adresse til ækvivalenten, fx under **tage**, hvor *tage ud = sortir* (intransitiv) illustreres med sætningen: "*et si on allait rendre visite à nos voisins? | skulle vi ikke tage ud og besøge naboerne?*"

Et andet problem er, at der i de franske eksemplarsætninger forekommer en del grammatiske fejl. Således under **møde** substantiv: "*j'aurait préféré d'être en conférence*", hvor der er fejl i bøjningen af *avoir* og i anvendelsen af verbet *préférer* (korrekt: j'aurais préféré être en conférence), under **venir**: "*Nous les a fait venir*" (korrekt: Nous les avons fait venir) og ligeledes under **venir**: "*Elle est venu*" (korrekt: Elle est venue).

Ligesom i de andre ordbøger savnes der også i den franske i høj grad kollokationer, herunder i særdeleshed kollokationer af relevans for det fagsproglige område. Eksempelvis skal nævnes

krediterer/debitere én for noget, indgå aftale med én om noget, etablere en virksomhed, prisen stiger/falder med fri/hård konkurrence.

Med hensyn til fransk hard-core fagterminologi er der en del termer, der mangler opdatering. Under **sigte** verbum anføres således [*Jura*] *inculper*, men termen *inculper* blev i 1993 erstattet af termen *mettre en examen*. Samtidig erstattedes *l'inculpé* (sigtede) og *inculpation* (sigtelse) af hhv. *le mis en examen (m)/la mise en examen (f)* og *mise en examen*. Men heller ikke disse termer nævnes. Under **tiltale** substantiv anføres [*Jura*] *prévention* og [*Jura*] *mise en prévention* og under **tiltale** verbum [*Jura*] *mettre en prévention*, men ikke verbet *prévenir*. Går man ind under opslagsordet **prévention**, nævnes *tiltale* ikke som oversættelsesforslag, men der anføres *varetægtsfængsel*, hvilket er helt galt. *Varetægtsfængsel* hedder nu *détention provisoire*.

Ovenstående er samtidig et eksempel på, at der også i den franske ordbog ofte ikke er sammenhæng mellem de to sprogetninger, dvs. at der mangler sammenhæng mellem opslagsord og ækvivalenter i de to dele. Et andet eksempel, blandt mange, til illustration heraf kunne være opslagsordet **boutique** i den fransk-danske del, hvor ækvivalenten *forretning* angives som oversættelsesforslag, medens opslagsordet **forretning** i den dansk-franske del som nævnt ovenfor ikke angiver *boutique* som en mulig ækvivalent. At der også kan være mangel på sammenhæng inden for de enkelte opslagsord er **oeuvre** i den fransk-danske del et godt eksempel på: *oeuvre* har ganske rigtigt både en hun- og hankønsform med hver deres betydningsvarianter, men her blandes køn og de tilsvarende betydningsvarianter godt og grundigt sammen. Fx anføres betydningsvarianterne *værk, arbejde* og *livsværk* både som hankønsord og hunkønsord, ligesom det er tilfældet med [*Arkitektur*] *bygning* og [*Musik*] *opus*.

Konklusion

Alt i alt må vi sige, at Ordbogen.com er hurtig og smart, og ved første øjekast imponeres man over, hvor meget der kan nås på så kort tid – lidt ligesom i 'Wild med Dans' på TV. Vi er vilde med ordbøger, der effektivt kan støtte vores studerende i at udføre sprogarbejde, der er relateret til de fremmedsprog, vi arbejder med. Men med den mangel på stringens, den mangel på relevante sproglige data og den mængde af uklarheder og deciderede fejl, vi har konstateret i den nuværende udgave, vil den i mange tilfælde vildlede og ikke vejlede vore studerende i deres arbejde. Generelt finder vi således ikke, at Ordbogen.com har den kvalitet, der gør den egnet til undervisningen i spansk, tysk og fransk erhvervsprog – hverken på BA eller overbygningen på vores sprogstudier.

Tak til cand.ling.merc. Grete Duvå for konstruktiv kritik ved gennemlæsning af manuskriptet.

¹Anne Lise Laursen: Højt ambitionsniveau bag nyt ordbogskoncept. Marts 2009. www.kommunikationsprog.dk/moduler/review/frontend/index.asp?ArtID=389

Årsmøde 16. og 17. september 2009

Comwell Hotel i Kolding

En cocktail af innovation og ny teknologi: Brændstof til biblioteksudvikling?

Hvor findes inspiration til videreudvikling af vores biblioteksvirksomheder? For at kunne understøtte de forandringsprocesser som netop nu sker i danske uddannelses- og forskningsinstitutioner bl.a. forårsaget af de store fusioner i sektoren, skal biblioteker vide at være stadig mere innovative. Innovation og ny teknologi har igennem en årrække været væsentlige drivere i udvikling ikke alene i bibliotekssektoren, men generelt i samfundet. Innovation og ny teknologi står allerede på de fleste bibliotekers agenda. Danmarks Forskningsbiblioteksforening vil på årsmødet 2009 sætte fokus på de to faktorer, innovation og ny teknologi, og lægge op til diskussion af blandingsforholdet imellem dem.

Hvor stærk skal cocktailen være?

Årsmødets program byder på vigtige og aktuelle emner som bruger- og medarbejderdreven innovation samt innovation i ledelse. Samtidig gives et opdateret vue over de nyeste sociale teknologier. Desuden vil årsmødets deltagere vil blive aktivt inddraget i en workshop, som har fokus på fremtidens teknologiske og innovative udfordringer og muligheder. Det er med glæde, at Danmarks Forskningsbiblioteksforening kan præsentere denne workshop i samarbejde med Innovation Lab A/S, et internationalt videncenter for ny teknologi, brugerdrevet innovation og innovationsledelse med adresser i Århus og København.

Som noget nyt vil årsmødet afsluttes med mulighed for deltagelse i en fælles udflugt til Trapholt, museum for moderne billedkunst, kunsthåndværk, design og møbeldesign i Kolding.

Med venlig hilsen
Danmarks Forskningsbiblioteksforening

Per Steen Hansen
Formand

Program

Torsdag 16. september 2009

10.15 - 10.45 **Ankomst**

11.00 - 11.30 **Velkomst og Formandens beretning**

Resumé og uddybning af den udsendte skriftlige beretning
Per Steen Hansen, Formand, Danmarks Forskningsbiblioteksforening
Spørgsmål og debat vedrørende formandens beretning

11.30 - 12.15 **Brugerdreven innovation**

Kirsten Bertelsen fra GESAMTKUNSTWERK er organisationspsykolog og billedkunstner. Hun har i 10 år arbejdet med organisation og ledelse og har de senere år specialiseret sig i brugerinddragelse og innovationsprocesser indenfor kulturområdet.
Oplægget vil tage udgangspunkt i innovation med særligt fokus på bruger- og medarbejderinvolvering.

12.15 - 13.15 **Frokost**

Frokost og indkvartering

13.15 - 14.00 **Overblik over web 2.0 og sociale teknologier**

Adjunkt Thomas Ryberg fra Institut for Kommunikation, Aalborg Universitet
Thomas Ryberg vil i oplægget bl.a. fortælle om, hvorledes de nye sociale medier og læringsteknologier kan give andre muligheder og betingelser for innovation og interaktion med brugere.

14.00 - 17.00 **Future Workshop – et smuglig ind i fremtidens bibliotek**

Jannie Friis Kristensen, Head of Innovation & Projects, Innovation Lab A/S
Det overordnede formål med workshoppen er at forankre og udfordre fremtidsvisionerne for uddannelses-, fag- og forskningsbibliotekerne, med udgangspunkt i nye teknologiske muligheder med Web 2.0, samt med mulighed for udvidet inddragelse af brugerne i bibliotekernes udvikling og virke.

17.00 - 18.00 **Generalforsamling i Danmarks Forskningsbiblioteksforening**

(Se indkaldelse og dagsorden side 16).

18.00 - 18.30 **Newcomers' Session**

Kend Danmarks Forskningsbiblioteksforening og dens bestyrelse
For nye medlemmer og førstegangsdeltagere

19.30 **Festmiddag**

Årsmøde 16. og 17. september 2009

Comwell Hotel i Kolding

Program

Fredag 17. september 2009

09.00 - 09.45 **Biblioteksstyrelsens beretning & debat**

Direktør Jens Thorhauge, Styrelsen for Bibliotek & Medier

09.45 - 11.00 **Innovation i offentlige virksomheder:** Krav til den forandringsorienterede leder og medarbejder.

Annemette Digmann er forsker, foredragsholder og afdelingschef for Innovation og forskning i Region Midtjylland.

Annemette Digmann har analyseret en lang række innovative cases fra det offentlige sektor og vil fortælle, hvad der fremmer og hvad der hæmmer innovation. Hvilken kultur, der skal være til stede og hvad ledelse kan gøre. Samtidig vil Annemette komme med eksempler på metoder, der kan fremme innovationen på den enkelte arbejdsplads.

11.00 - 11.20 **Kaffe**

11.20 - 12.00 **DF's fora har ordet**

De fem fora i foreningens regi: Brugerundervisning, Fjernlån, Markedsføring og Brugerservice, Registrering og Tidsskrifter har ordet og foreningens medlemmer har bl.a. muligheden for at foreslå aktiviteter for de kommende år.

12.00 - 12.45 **Libs in space: biblioteker i vægtløs tilstand**

Vi er altid på vej ind i fremtiden, men den ændrer sig bare hele tiden. Et team bestående af Michael Cotta-Schönberg, Frede Mørch, Bertil Dorch og Christian B. Knudsen giver et snapshot af, hvordan bibliotekernes fremtid præsenteres i nyere science fiction litteratur og science fiction film.

12.45 - 13.00 **Afslutning**

Per Steen Hansen, Formand, Danmarks Forskningsbiblioteksforening.

13.00 - 13.30 **Hent din lunch pack!**

13.30 - 15.15 **Besøg Trapholt** – kræver særskilt tilmelding – bus afgår 13.30.

Opdateret program kan ses på hjemmesiden www.dfdf.dk, hvor der også er informationer om tilmelding mm.

Tilmelding skal være Danmarks Forskningsbiblioteksforening i hænde senest den 21. august 2009.

Endeligt program, deltagerliste og andet materiale sendes til deltagerne i årsmødet pr. e-mail ca. 8 dage før mødet.

Deltagerpris

3950 kr. for DF-medlemmer (med overnatning)
3350 kr. for DF-medlemmer (uden overnatning)
4350 kr. for øvrige deltagere (med overnatning)
3750 kr. for øvrige deltagere (uden overnatning)

Generalforsamling

Comwell Hotel i Roskilde.

Hermed indkaldes til ordinær generalforsamling i Danmarks Forskningsbiblioteksforening

Torsdag den 16. september

Kl. 17.00 – 18.00

Dagsorden

1. Valg af dirigent
2. Hovedbestyrelsens organisatoriske beretninger
3. Regnskab
4. Arbejdsprogram og aktivitetsplan for det kommende år
5. Budget for det kommende kalenderår
6. Indkomne forslag
7. Forelæggelse af kontingent for hhv. personlige og institutionelle medlemmer
8. Valg af:
 - a. 4 hovedbestyrelsesmedlemmer
 - b. 2 foreningsrevisorer

Bestyrelsesvalget 2009

Der indkaldes hermed kandidater til bestyrelsesvalget.

Bestyrelsen

Der er fire pladser på valg, to i hver valggruppe.

Der er følgende 4 pladser på valg i år:

Ditte Jessing (repræsentant for SDF)

Kunstakademiets Arkitektskoles Bibliotek (villig til genvalg)

Susanne Dalsgaard Krag (repræsentant for SDF)

Det Samfundsfaglige Fakultetsbibliotek, Aarhus Universitet (villig til genvalg)

Christian Laursen (repræsentant for FMDF)

Københavns Universitetsbibliotek / Det Kongelige Bibliotek (villig til genvalg)

Simone Schipp von Branitz Nielsen (repræsentant for FMDF)

Institut for Psykologi (villig til genvalg)

Bestyrelsen skal hermed opfordre andre interesserede til at melde sig. Vi håber, at der er nogle, som vil yde en indsats i foreningens bestyrelse og i arbejdet i Danmarks Forskningsbiblioteksforening gennem arrangementerne. Det er en central forudsætning, for at Danmarks Forskningsbiblioteksforening kan fungere, at der er en både engageret og livskraftig bestyrelse. Det er der en lang tradition for – en tradition, som gerne skulle fortsætte. Arbejdet som bestyrelsesmedlem er frivilligt og ulønnet, men det er udfordrende og giver indsigt i og indflydelse på det, som sker i forskningsbibliotekerne, både fagligt og politisk.

Iflg. vedtægternes § 10 stk. 5 skal opstilling til hovedbestyrelsesvalg ske skriftligt senest 4 uger forud for generalforsamlingen. Dvs. senest den 14. august 2009 kl. 12.00.

Opstillingen meddeles Danmarks Forskningsbiblioteksforenings formand, Per Steen Hansen, ph@viauc.dk

På bestyrelsens vegne

Per Steen Hansen, formand

Mentoring – biblioteksfunktionen under forandring

Af Karen Frederiksen og Mai Aggerbeck

Udviklingen af informationsteknologien og vidensamfundet stiller alle medarbejdere uanset branche over for den fordring at stille spørgsmål og på en kvalificeret og handlingsorienteret måde at finde svar på spørgsmålene i den store mængde af tilgængelige informationer og viden. Artiklen bidrager med et konkret eksempel på, hvordan disse fordringer i fremtiden kan indfries i et travlt arbejdsliv. Artiklen bygger på erfaringer og resultater fra projektet *Vidensøgning og informationshåndtering. Et IKT- og mentorstøttet efteruddannelsesprojekt for ergoterapeuter og fysioterapeuter*.¹

Karen Frederiksen
Projektleder, Ph.d.
Handelshøjskolen, Århus Universitet
kafr@asb.dk

Mai Aggerbeck
Bibliotekar
VIA UC campus Holstebro
maiag@forum.dk

Baggrund

Som andre sundhedsprofessionelle bliver ergoterapeuter og fysioterapeuter fra politisk side i stigende grad mødt med kravet om at argumentere professionelt og at arbejde evidensbaseret. Det betyder blandt andet, at de skal kunne inddrage den nyeste forskning, når de vælger en behandlingsmetode. Litteratursøgning og evidensvurdering er to helt grundlæggende trin i at arbejde evidensbaseret. For at kunne arbejde evidensbaseret skal man altså kunne finde og anvende viden. Velintegrerede IT-redskaber og sikre procedurer til at foretage systematisk litteratursøgning, der medvirker til at minimere fejl allerede i det grundlag, man bygger sin viden på, er en forudsætning for den evidensbaserede praksis. Herigennem adskiller det sundhedsprofessionelle arbejde sig ikke fra andre brancher i dagens vidensamfund.

I det følgende beskrives med baggrund i projektet², hvordan udviklingen af de vigtige kompetencer og den rigtige brug af informationskilder og -teknologi bringer biblioteksfunktionen i spil i en ny kontekst gennem et efteruddannelsesforløb, hvis omdrejningspunkt har været udvikling af de fagprofessionelle informationskompetencer i sammenhæng med arbejdspladslæring og mentoring.

Grundtanke og antagelser bag den mentorstøttede projektidé

Formålet med hovedprojektet har været at udvikle og afprøve et praksisnært og mentorstøttet efteruddannelsesforløb for ergoterapeuter og fysioterapeuter. Efteruddannelsen har overordnet været rettet mod individuel og organisatorisk kompetenceudvikling med følgende mål for øje:

- at udvikle og implementere de fagprofessionelle informationskompetencer
- at styrke grundlaget for evidensbaseret praksis
- at fremme videndeling blandt kolleger og på tværs af professioner til gavn for borgere i behandling på hospitaler, sundhedscentre og i privat praksis.

Projektidéen bygger på den antagelse, at virtuel undervisning og vejledning i kombination med det daglige arbejde og en mentorordning på arbejdspladsen kan vise vejen til kompetenceudvikling af arbejdspladser.

Tanken bag projektet har været, at skræddersyet individuel undervisning, der forankres i hverdagen, imødekommer såvel arbejdsgivers som medarbejders behov. Kombinationen af praksisnær læring og virtuel undervisning/vejledning er især velegnet til at fremme fordybelse og refleksion, til at tilpasse den faglige udfordring til

den enkelte, til at tilgodese det individuelle læringstempo, til at skabe dialog mellem underviser og deltager i forhold til sidstnævntes konkrete praksis og til at fastholde refleksionen, så den kan formidles til hele arbejdspladsen. For at sikre, at den enkeltes læreproces også bliver arbejdspladssens, skal hver enkelt deltager have en mentor tilknyttet. Mentoren skal på den ene side støtte og opmuntre deltageren og på den anden side understøtte deltagerens videndeling med kollegerne, samt stimulere deres interesse for og viden om deltagerens uddannelsesforløb.

Da efteruddannelsesforløbet har været tilrettelagt som splitkurser à 7 uger med løbende optag fra de samme arbejdspladser i perioden fra august 2008 til april 2009, antog man som udgangspunkt, at denne tilrettelæggelse ville kunne fremme implementering af informationskompetencer i praksis samt organisatorisk læring. I alt 38 terapeuter har gennemgået forløbet. Der blev i planlægningen lagt vægt på, at deltagerne selv skulle formulere problemstillinger relateret til deres daglige praksis, og endvidere, at læreprocessen på arbejdspladsen skulle foregå i et samspil mellem kursusedtager, fagperson og bibliotekar i rollen som mentorer.

Projektidéen bygger på den antagelse, at virtuel undervisning og vejledning i kombination med det daglige arbejde og en mentorordning på arbejdspladsen kan vise vejen til kompetenceudvikling af arbejdspladser.

¹ Projektet er gennemført og udviklet i et samarbejde mellem otte lokale arbejdspladser i Region Midtjylland, Ergoterapeutuddannelsen og Fysioterapeutuddannelsen samt uddannelsernes biblioteksfunktion, VIA University College, Campus Holstebro; Videncentret VIOLA ved Udviklingsdivisionen, VIA University College og Knowledge Communication Lab, Handelshøjskolen, Aarhus Universitet. Øvrige samarbejdspartnere er programgruppen Nye Institutioner ved Danmarks Elektroniske Fag- og Forskningsbibliotek samt Danmarks Biblioteksskole.

² Frederiksen, K: *Vidensøgning og informationshåndtering i arbejdslivet*. April 2009.

www.asb.dk/fileexplorer/fetchfile.aspx?file=9560

Fokus i den løbende undervisning har på denne baggrund været at forankre informationskompetence som et fag, der er til stede i en række andre fag. Det er i den forbindelse en væsentlig pointe, at biblioteksfunktionen samarbejder tæt med den faglige underviser og metodeunderviseren omkring den studerende i et undervisnings- og vejledningsforløb.

Resultaterne fra hovedprojektet bekræfter antagelserne. Projektet har for det første gennem dets pædagogiske og praktiske tilrettelæggelse resulteret i kursusdeltagernes udvikling af de fagprofessionelle informationskompetencer og herigennem styrket grundlaget for evidensbaseret praksis. For det andet viser empirien stor deltagertilfredshed på alle niveauer. For det tredje har kurset påvirket arbejdspladsernes måde at arbejde med viden på, idet der er gjort tiltag i bestræbelsen på at arbejde evidensbaseret. Endelig har projektet gennem videndeling og tiltag med henblik på at systematisere videndeling på arbejdspladserne initieret implementering af de fagprofessionelle informationskompetencer i praksis.

En generisk læringsmodel

Idet projektet har muliggjort en bred variation af læringsformer, kan det understøtte muligheden for utraditionelle og eksperimenterende samarbejds- og læringsformer regionalt og nationalt. Læringsmodellen kan i den henseende betragtes som generisk og anbefales som relevant for andre fagområder end for sundhedsprofessionerne. Modellen kan ses som en praktisk metode – som et redskab for institutioner, virksomheder og organisationer – til at udvikle informationskompetente medarbejdere i arbejdslivet i en fremadrettet læreproces med henblik på udvikling, fornyelse og målopfyldelse og dermed som en integreret del af enhver 'forretningsproces' i arbejdslivet.

Biblioteksfunktionens deltagelse som delmål i projektet

Det har endvidere været et delmål i projektet at undersøge og belyse bibliotekets funktion i projektets tilrettelagte læringsrum, som har sit grundlag i de erfaringer, der igennem nogle år er gjort i et samarbejde mellem Ergoterapeutuddannelsen, Fysioterapeutuddannelsen og uddannelsernes biblioteksfunktion i VIA University College, Campus Holstebro

Ergoterapeut- og Fysioterapeutuddannelsen i Holstebro startede i 2001 på at udvikle biblioteksfunktionen fra at være en selvstændig servicefunktion i tilknytning til uddannelserne til at være en integreret kerneydelse i uddannelserne. Fokus i den løbende undervisning har på denne baggrund været at forankre informationskompetence som et fag, der er til stede i en række andre

fag. Det er i den forbindelse en væsentlig pointe, at biblioteksfunktionen samarbejder tæt med den faglige underviser og metodeunderviseren omkring den studerende i et undervisnings- og vejledningsforløb. Disse erfaringer og relationer videreudvikles i efteruddannelsesprojektet, idet bibliotekar og fagperson sammen har fungeret som mentorer på arbejdspladsen. Bibliotekarens rolle som mentor i projektet er belyst i en forskningsartikel, som er udarbejdet i samarbejde med Danmarks Biblioteksskole og på baggrund af projektrapporten.³ Dette delprojekt er finansieret af DEFF.

Forskningsartikel fra Danmarks Biblioteksskole

Artiklen fokuserer på tre spørgsmål:

1. What characterises the challenges of supplementary training for professionals in research libraries?
2. What role can mentoring as a model play in the development of new educator roles for librarians?
3. What do recent Danish experiences with mentoring tell us?

I relation til det første spørgsmål konkluderes i artiklen følgende: Fag- og forskningsbiblioteker befinder sig i dag ofte i en konfliktfyldt situation med mange forskellige modsatte krav. Karakteristisk er krav om evidensbaseret versus pædagogisk motivation, face-to-face kontakt versus e-læring og så videre. Moderne institutionsteori⁴ foreslår en vifte af forskellige organisatoriske og strategiske svar på disse fordringer. En velegnet strategi til at imødekomme disse konfliktfyldte krav synes at være en strategi, der er kompromissøgende frem for eksempelvis en manipulerende strategi. Kompromisstrategien inkluderer forhandling, gensidig tilpasning og åbenhed, hvorimod manipulation defineres som et formålsrettet og opportunistisk forsøg på at øve indflydelse på omgivelserne. Inden for en kompromissøgende strategi kan mentoring og mentorroller være adækvate redskaber til at sikre den fleksibilitet og motivation, som er forudsætningen for evidensbaseret praksis.

³ Nordentoft, C., Johannsen, C.G. & Frederiksen, K.: "Emerging new library educator roles: mentoring as a means to mediate conflicting demands". Artiklen forventes publiceret i tidsskriftet *New Library World* i efteråret 2009.

⁴ Scott, Richard W. (2001): *Institutions and Organizations*. Second Edition. Thousand Oaks: Sage. Winning, Alison (2004).

Til det andet forskningsspørgsmål konkluderer analysen at mentoring, som inkluderer mange forskellige roller og funktioner i sig selv, antages at have positiv effekt på situationer præget af konfliktfyldte krav og forventninger; specielt i kontekster, der indbefatter forskellige læringsformer. Forfatterne fremhæver i tilknytning hertil, at mentoring kan facilitere både kommunikation og samarbejde på tværs af kulturelle grænser. Herigennem peges på mentoring som en mulighed for udvikling af nye biblioteksroller.

Endelig konkluderer artiklen på det tredje spørgsmål, at data fra det mentorstøttede projekt med al sandsynlighed understøtter den antagelse, at mentoring er et effektivt redskab, hvis man ønsker at sikre motivation, individualisering, fleksibilitet og meningsfuld læring på en og samme tid.

Sammenfatning og perspektiv

Det mentorstøttede projekt har gennem dets tilrettelæggelse med fokus på mentoring åbnet for nogle nye perspektiver for biblioteksfunktionen, som forskningsartiklen knytter an til. Sammenfattende peger analyserne fra forskningsartiklen på, at biblioteksfunktionen er kommet under pres, og det fordrer forandring. Der er i forlængelse heraf et stort behov for at revidere bibliotekarens rolle(r) og bibliotekets placering i organisationer i fremtiden. Artiklen indbyder til debat og yderligere forskning inden for dette område.

Et nyt projekt er derfor under udvikling. Dette projekt rejser spørgsmålet om, hvilke muligheder og udfordringer biblioteksfunktionen står over for i forhold til udvikling og evaluering af undervisningen i informationsteknologi og informationskompetencer på grunduddannelser i professionshøjskoler, efter- og videreuddannelser og i praksis. Projektet sætter således udvikling og evaluering af undervisningen i informationsteknologi og informationskompetencer på dagsordenen i en tid, hvor biblioteksfunktionen er under forandring.

Litteratur

Scott, Richard W. (2001): *Institutions and Organizations*. Second Edition. Thousand Oaks: Sage.

Winning, Alison (2004): Identifying sources of evidence. In: Booth, Andrew and Anne Brice ed.(eds.). *Evidence-based practice for information professionals*. London: Facet Publishing. 71-88.

AUGUST 18. - 20.

Bologna, Italien

Moving In, Moving Up, and Moving On:

Strategies for Regenerating the Library and Information Profession.

IFLA Satellite Conference.

<http://wordpress.com/tag/professional-associations>**AUGUST 23. - 27.**

Milano, Italien

Libraries create futures: building on cultural heritage.

75th IFLA General Conference and Council.

www.ifla.org/IV/ifla75**SEPTEMBER 08. - 11.**

Trento, Italien

ICSD 2009. The International Conferences on Digital Libraries and the Semantic Web.www.icsd-conference.org/node/4**SEPTEMBER 14.** kl. 13.00

Gothersgade 140, Kbh.

Åbning af Det Samfundsvidenskabelige**Fakultetsbibliotek, KUBIS / KB.****SEPTEMBER 14. - 16.**

Lund, Sverige

1st Conference for Open Access Scholarly Publisherswww.oaspa.org/conference/index.php**SEPTEMBER 16. - 17.**

Kolding

Årsmøde og generalforsamling 2009

Danmarks Forskningsbiblioteksforening

Se programmet i dette nummer

www.dfd.dk**SEPTEMBER 20. - 25.**

Athen, Grækenland

Towards a new kind of Archive? Digital Philosophy in Audiovisual Archives

IASA, International Association of Sound and Audiovisual Archives

www.iasa2009.com/eng.html**SEPTEMBER/ OKTOBER 27.9. - 02.10.**

Korfu, Grækenland

ECDL2009. 13th European Conference on Digital Libraries.www.ecdl2009.eu:80**OKTOBER 7. - 8.**

Lund, Sverige

Lund Online 2009<http://cts.lub.lu.se/lundOnline2009>**OKTOBER 15. - 16.**

London, UK

Internet Librarian International 2009www.internet-librarian.com**OKTOBER 19.**

Hannover, Tyskland

Rethinking Resource Sharing in Europe Forum

Program følger

OKTOBER 19. - 21.

Haag, Holland

2nd LIBER-EBLIDA Workshop on the Digitization of Library Material in Europewww.eblida.org/index.php?page=eblida-events**OKTOBER 20. - 22.**

Hannover, Tyskland

11th ILDS conference.

Strategic Alliances and Partnerships in Interlending and Document Supply.

www.ilds2009.eu/en**OKTOBER 29. - 30.**

Haag, Holland

Classification at a Crossroads. International UDC Seminar 2009.www.udcc.org/seminar2009**DECEMBER 1. - 3.**

London, England

Information + Conversation = Collaboration + Innovation. Online Information Conference.www.online-information.co.uk/online09**2010****JUNI 7. - 10.**

Danmarks Biblioteksskole, Kbh.

Persuasive Technology. Internationale konference.

Program følger.

JUNI 9. - 11.

København. BiblioteksCenter for Integration.

A World of Diversity. The Future of Multicultural Library Services.

Program følger.

AUGUST 10. - 15.

Göteborg, Sverige

Engaging, Embracing, Empowering.

76th IFLA General Conference and Council.

www.ifla.org/IV/ifla76/index.htm

Fra Baglinjen

DEFF databrønde – fra afklaringsprojekt til udbud

En databrønd skal være grundlag for en kosteffektiv indsamling, bearbejdning og eksport af fælles centrale data for bibliotekerne i databrøndskonsortiet. Hensigten er at sikre, at flest mulige relevante data er tilgængelige til indeksering og søgning for alle i databrøndskonsortiet.

Det er behovet for data i forbindelse med integreret søgning, som har været drivkraften for udviklingen af databrøndskonceptet. Fremskaffelsen af licensbelagte data, teknisk håndtering, normalisering af data, dokumentlevering og adgangsstyring er nemlig en omfattende opgave, som stiller store krav til hardware, it-kompetencer m.m., når vi taler om millioner af e-artikler. En opgave, som nødvendigvis er så mangesidig, at det bør undersøges om der er grundlag og interesse for at løse den i fællesskab.

Tankerne omkring etablering af fælles databrønde blev for alvor præciseret ved igangsættelsen af henholdsvis afklaringsprojekt for databrønd for e-bøger og databrønd for e-artikler i 2008. Afklaringsprojekterne har haft deltagelse af Aalborg Universitetsbibliotek, ASB Bibliotek, CBS Bibliotek, Danmarks Tekniske Informationscenter, DBC A/S, Det Kongelige Bibliotek, DEFF Sekretariatet, Statsbiblioteket, Syddansk Universitetsbibliotek og Programgruppen Nye institutioner. De to afklaringsprojekter har kørt sideløbende, og formålet har været at diskutere og skabe fælles forståelse omkring centrale emner – organisatorisk såvel som teknisk.

Arbejdet blev igangsat med en fælles workshop i maj 2008, som resulterede i nedsættelsen af 6 arbejdsgrupper:

1. Koncept og organisation (fælles)
2. Erfaringer – danske og udenlandske (fælles)
3. Datastrømme, leverandører og licenser (e-artikler)
4. Datastrømme, leverandører og licenser (e-bøger)
5. Metadata, emnedata og værkklynger
6. Spørgeskemaundersøgelse (øjeblikksbillede og aftagerbehov i DEFF bibliotekerne).

De 6 arbejdsgrupper har produceret hver deres udredninger, og disse blev diskuteret på en fælles workshop i september 2008. På baggrund af deludredningerne og den efterfølgende diskussion blev der udarbejdet en afrapportering til DEFF. I afrapporteringen gives en række anbefalinger til DEFF Styregruppen, herunder at beslutte at implementere en databrønd hurtigst muligt og at iværksætte opgaven som en højt prioriteret opgave for DEFF sekretariatet.

Med etableringen af en fælles ramme for databrøndskonceptet blev fundamentet skabt for det næste skridt mod etablering af fælles databrønde og et databrøndskonsortium. Statsbiblioteket, Aalborg Universitetsbibliotek, Syddansk Universitetsbibliotek, Roskilde Universitetsbibliotek, Det Kongelige Bibliotek, Danmarks Tekniske Informationscenter og DEFF sekretariatet har i januar og februar 2009 diskuteret specielt organiseringen af et databrøndskonsortium og etableringen af databrønde for e-bøger og e-artikler.

Den første beslutning, de seks biblioteker enedes om, var at man ønskede etablering og drift af databrønde for e-bøger og e-artikler sendt i udbud. Derudover har DEFF sekretariatet og de 6 biblioteker indgået en 3-årig aftale, som dækker både udbud og efterfølgende drift af de to databrønde. Aftalen indeholder en præcisering

af centrale problemstillinger i forhold til etableringen af et databrøndskonsortium, som skal dække databrønd for e-bøger og e-artikler, men også fremtidige DEFF databrønde. Emnerne i kontrakten er blandt andet økonomi, fordelingsnøgle, databrøndens indhold, nye medlemmer samt udbuds- og driftsorganisering. Organisatorisk set er der etableret en databrøndsstyregruppe og en teknisk udbudsarbejdsgruppe. Status pt. er, at DEFF har indgået en aftale med Rambøll Management om gennemførelsen af et udbud, og det første møde i den tekniske udbudsarbejdsgruppe afholdes inden sommerferien 2009.

Specialkonsulent **Lise Mikkelsen**,
DEFF sekretariatet,
Styrelsen for Bibliotek og Medier